

Sammanfattning av remissyttranden med förvaltningens kommentarer avseende Avfallsplan 2006-2010

Synpunkter på specifika delar i avfallsplanen

Avsnitt B.1.2 Vision för Stockholms framtida avfallshantering

Remissinstansers synpunkter

Visionen har en inbyggd problematik i den första punkten. Ambitionen att minska mängden avfall innefattar så mycket mer än avfallshantering och riskerar därför att bli något som inte får den samlade och styrande verkan visionen avses ha. Vår uppfattning är att det går att återvinna stora delar av materialet, men att det är omöjligt att uppnå ett ”fulländat kretslopp”.

I övrigt anges att visionen bör uttrycka något om viljan till att åstadkomma ett fastighetsnära källsorteringssystem samt att en vision med tydligare fokus på att åstadkomma en ren och välstädd stad efterlyses.

Förvaltningens kommentar

Visionen innebär att det krävs ett aktivt deltagande av alla och envar för att nå de mål som anges under de närmsta åren vilket innebär att på sikt få ett resurssnålt och kretsloppsanpassat samhälle. I de fall alla känner sin delaktighet och ansvar för att avfallet hanteras rätt, oavsett i vilket led, leder detta till att vi får en ren och välstädd stad.

Avsnitt B.2.2 Styrmedel för att nå avfallsplanens mål

Remissinstansers synpunkter

En remissinstans bedömer att målen inte kan nås med de styrmedel som ställts till förfogande. Viljan att konsumera och snabbt byta ut, i och för sig fungerande saker, överstiger vida effekten i de styrmedel som föreslås.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen är väl medveten om att de styrmedel som kommunen förfogar över utgör en del av möjligheterna att nå avfallsplanens mål och att det erfordras andra styrmedel som kommunen inte förfogar över.

Avsnitt B.2.3

Mål 1 Mängden genererat avfall per invånare skall minska

Remissinstansers synpunkter

I ett yttrande anses att målet minskad avfallsmängd är orealistiskt. Konsumtionsmönstren går i motsatt riktning. Produkter kostar oss mindre och håller kortare tid. Minskad mängd avfall har länge varit en ambition i avfallsplaner, dock utan verkan. Vidare anges att invånarna blir allt bättre på att sortera samtidigt som avfallsaktörerna blir allt bättre på att ta hand om det bättre sorterade avfallet. Mer avfall uppkommer som sorteras bättre av invånare och företag. Den relativa miljöpåverkan minskar och välståndet ökar.

Förvaltningens kommentar

Regeringen har i propositionen Svenska Miljömål – ett gemensamt uppdrag redovisat delmål för avfall och angivit: Den totala mängden genererat avfall skall inte öka och den resurs som avfall utgör skall tas till vara i så hög grad som möjligt samtidigt som påverkan på och risker

för hälsa och miljö minimeras. Regeringen har därför tillsatt en utredning med uppgift att bl.a. föreslå en handlingsplan för hållbar konsumtion. Man pekar på att det är viktigt att en ökning i tillväxten inte leder till motsvarande ökning av avfallsmängderna.

Delmål 1.1   Mängden genererat hushållsavfall per invånare skall minska med 10 viktsprocent jämfört med år 2003

Remissinstansers synpunkter

Ett flertal av stadens nämnder har pekat på att den information som ska bidra till måluppfyllelsen måste samordnas inom staden, dels till innehållet, dels på de sätt och vid vilka tillfällena som denna information sprids. Arbetet med att få ned avfallsmängderna i stadens verksamheter bör samordnas inom staden.

Stadens åtgärder för avfallsminimering ska fokusera på åtgärder som gör det enkelt och kostnadseffektivt för hushåll och verksamheter att hantera avfallet på rätt sätt. Renhållningstaxan är ett viktigt verktyg för att skapa incitament för en mer miljöanpassad avfallshantering.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen delar den synpunkten att en intern avfallsplan bör tillskapas för att underlätta för stadens samtliga verksamheter. Detta arbete föreslår förvaltningen att kommunstyrelsen ansvarar för och samordnar i likhet med framtagandet av det nya Miljöprogrammet. I detta arbete ingår då även att utarbeta anvisningar för hur avfallsfrågorna ska integreras i verksamheten.

Delmål 1.2   Stadens förvaltningar och bolag skall integrera avfallsperspektivet i upphandling och verksamhetsplanering

Remissinstansers synpunkter

Flera inkomna svar betonar vikten av att staden erbjuder kompetensutveckling inom miljö- och avfallsområdet för dem som arbetar med upphandlingar.

Riktlinjer behöver arbetas fram för hur detta mål ska sättas i relation till andra övergripande mål och riktlinjer i samband med upphandlingsarbetet.

Flera inkomna svar anser att kommunstyrelsen bör ta fram praktiskt tillämpbara anvisningar för hur olika krav kan eller skall ställas i samband med upphandling samt hur stadens övergripande mål konkret skall relateras till varandra. Det innebär bl.a. att ta fram en checklista över de viktigaste miljökrav som alltid ska ställas vid upphandlingar.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen delar den synpunkten på att för att underlätta för stadens samtliga verksamheter att en intern avfallsplan bör tillskapas. Detta arbete föreslår förvaltningen att kommunstyrelsen ansvarar för och samordnar i likhet med framtagning av det nya Miljöprogrammet. I detta arbete ingår då även att utarbeta anvisningar för hur avfallsfrågorna ska integreras i verksamheten. Avfallshantering bör även ingå som en del i arbetet med upphandlingar.

Avsnitt B.2.4

Mål 2 Mängden farligt avfall som samlas in skall öka

Remissinstansernas synpunkter

Staden bör inledningsvis fokusera på att minska andelen farligt avfall i soporna och därmed på information till medborgarna om behovet att urskilja farligt avfall från "hushållssoporna". Angeläget är också att öka medvetenheten om att avfallet kan utnyttjas som en värdefull resurs där källsortering förhöjer dess värde.

Det bör i texten förtydligas att det egentligen menas att andelen farligt avfall som samlas in ska öka, dvs mängden som samlas in i relation till den mängd som genereras. Detta är i praktiken ogörligt då mängden genererat farligt avfall är okänd. Men eftersom det finns strömmar med farligt avfall som inte samlas in och behandlas på vederbörligt sätt så görs bedömningen att en ökning av insamlad mängd för närvarande speglar en positiv riktning. På längre sikt är det meningen att formuleringen ska kunna ändras till att mängden farligt avfall som samlas in ska minska.

Fler åtgärder bör vidtas för att underlätta för mindre verksamheter att hantera sitt farliga avfall på rätt sätt. Ofta är det krångligare och dyrare att hantera sitt avfall på rätt sätt. T ex skulle stadens egna verksamheter och småföretag kunna få använda de "Röda boxarna" för insamling av farligt avfall.

För att förbättra insamlingssystemet från småföretag och stadens verksamheter, t ex skolor föreslås att de mobila miljöstationerna mot en avgift ska kunna hämta farligt avfall enligt ett schema med god logistik.

Förvaltningens kommentar

Hur mycket farligt avfall som uppkommer är okänt. Med utgångspunkt från detta är det angeläget att det lättillgängliga insamlingssystem skapas för det farliga avfallet och att information om vad som är farligt avfall tas fram och var detta kan lämnas för omhändertagande.

Delmål 2.1 Hushållen skall erbjudas goda möjligheter att lämna ifrån sig sitt farliga avfall

Remissinstansernas synpunkter

Flera inkomna svar från stadsdelsnämnderna önskar en fast miljöstation inom sin stadsdel alternativt att den mobila miljöstationens turer utökas med tätare hållplatser och stopp. En stadsdelsnämnd skriver att de gärna ser en central upphandling och samordning gällande sina verksamheters farliga avfall.

Fastighetsägaren har motsatt sig att fastighetsägarna ska ta över ansvar för det farliga avfallet. De anser det nödvändigt att nuvarande mobila system för insamling av FA byggs ut och kompletteras med ytterligare fasta, bemannade, insamlingsställen.

Förvaltningens kommentar

Det är angeläget att det skapas lättillgängliga insamlingssystem för det farliga avfallet och att information om vad som är farligt avfall tas fram och var och detta kan lämnas för omhändertagande.

I det fall insamling av farligt avfall sker i fastigheten har kommunen en skyldighet att hämta avfallet i likhet med övrigt hushållsavfall. Samråd med renhållningsförvaltningen bör ske i det fall insamling etableras i fastigheten.

Delmål 2.2 Andel invånare som bedömer att de har en god kunskap om hur det farliga avfallet skall sorteras skall överstiga 90 procent

Remissinstansernas synpunkter

Remissinstanser pekar på att det är ett otydligt mål då det är svårt att definiera god kunskap. Hur målet ska nås är oklart. Information är viktig men räcker inte. Informationsåtgärder måste komma samtidigt med ett förbättrat insamlingssystem. Trovärdigheten i informationen grundas på synliga åtgärder som underlättar hanteringen av det farliga avfallet.

Förvaltningens kommentar

Med utgångspunkt från de återkommande olika undersökningar som genomförs av staden erhåller staden en god kännedom om vilken kunskap som hushållen har om farligt avfall. I det fall kunskapen bedöms som mindre god kan specifika och målanpassade insatser ske.

Delmål 2.3 Andelen avfall i "soppåsen" och i grovavfallet som utgörs av farligt avfall skall minska till mindre än 1 promille.

Remissinstansernas synpunkter

Remissinstanser anger att det är ett otydligt mål och föreslår att särskilt giftiga ämnen bör väljas ut för undersökning.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen genomför bl.a. plockanalyser av avfallet för att få en kunskap om vad avfallet innehåller och hur sammansättningen förändras över tiden. Från plockanalysen kan även kunskap fås om det krävs specifika informationsinsatser om ett visst avfallsslag. Förvaltningen konstaterar att förutom i det fasta avfallet finns det risk att avloppsvattnet förorenas med farligt avfall.

Avsnitt B.2.5

Mål 3 Mängden avfall som nyttiggörs ska öka.

Remissinstansernas synpunkter

Stockholm Vatten anger att målet bör kompletteras med ett delmål för avloppsslam enligt följande: "Senast år 2015 skall minst 60 % av fosforföreningarna i avlopp återföras till produktiv mark varav minst hälften bör återföras till åkermark."

Vidare har remissinstanser pekat på att det bör framgå vilka avfallsslag som är viktigast att sortera ut och att delmål om insamling av metall borde finnas.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen föreslår att ett delmål inom Mål 3 inarbetas med följande lydelse: "Senast år 2015 skall minst 60 % av fosforföreningarna i avlopp återföras till produktiv mark varav minst hälften bör återföras till åkermark.."

Som nyckeltal anges hur stor andel av det totala fosforinnehållet i slammet som återförs till produktiv mark respektive åkermark.

Delmål 3.1 Andel hårdplast som materialåtervinns skall öka

Remissinstansernas synpunkter

Delmålet kan missuppfattas varför det bör förtydligas att det ej gäller plastförpackningar.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen har redovisat i förslaget till avfallsplan att det bör utredas avsättningsmöjligheter för hårdplast samt möjligheten att utveckla insamlingssystem för hårdplast som inte är förpackningar.

Delmål 3.2 Andel avfall i ”soppåsen” respektive grovavfallet som utgörs av förpackningar och tidningar skall vara mindre än 5 procent

Remissinstansernas synpunkter

Flera inkomna svar tar upp att det behövs särskilda, riktade, praktiska åtgärder för att återupprätta förtroendet för pappersåtervinning inom olika stadsdelar.

Det delade ansvaret för insamling av avfall mellan å ena sidan producenterna och å andra sidan staden ger problem. Producenterna saknar incitament och stadens påtryckningar är tandlösa när det gäller återvinningsstationerna. Klagomål från medborgarna riktas ofta till stadsdelsförvaltningarna vilka inte har rådighet över driften av återvinningsstationerna.

Utvecklingen av nya insamlingssystem går trögt. Den fastighetsnära källsorteringen ska stimuleras. Det kan påskyndas genom tydligare ekonomiska incitament för fastighetsinnehavaren med kraftig differentiering av taxan för sorterat respektive osorterat avfall. Det är också viktigt att de idag rådande målkonflikterna vad gäller fastighetsnära insamling löses både i lagstiftningen (plan- och bygglagen) och i samarbetet mellan stadens olika förvaltningar. Vid ny- och ombyggnationer ska alltid utrymme för källsortering avsättas och det är också viktigt att dessa krav finns med i samband med mark- och bygglovshandlingen.

Information till de boende är nödvändig såväl före som efter införandet av fastighetsnära insamling. Informationen måste vara motivationshöjande för hushållen. För att underlätta sorteringen i bostaden krävs både information och produktutveckling.

Förvaltningens kommentar

För att nå delmålet krävs inte bara informationsinsatser utan även fysiska möjligheter att lämna det utsorterade avfallet till de lättillgängliga insamlingssystem som producenterna ska tillhandahålla. Staden har uttalat att den fastighetsnära insamlingen skall öka.

Delmål 3.3 Staden medverkar till att marknaden för återvunnet material och produkter som innehåller återvunnet material växer

Remissinstansernas synpunkter

Kommunstyrelsen bör ta fram praktiskt tillämpbara anvisningar för hur olika krav kan eller skall ställas i samband med upphandling samt hur stadens olika övergripande mål konkret skall relateras till varandra med avseende på prioriteringar i samband med eventuella målkonflikter.

Flera understryker vikten av utbildning inom området och vilka krav som kan ställas vid upphandlingar. En remissinstans ser gärna att staden samlar kunskap om vilken typ av produkter av återvunnet material som upphandlande enhet skulle kunna efterfråga.

Man bör utreda vilken eventuell kostnadsdrivande effekt dessa krav kan ha för varje enskild enhet.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen delar synpunkter om att det krävs utbildning inom området och att den lämpligast bör samordnas genom kommunstyrelsen.

Delmål 3.4   Minst 35 % av matavfallet från hushåll, restauranger och butiker skall gå till biologisk behandling

Remissinstansernas synpunkter

Idag samlas ca 3 000 ton utsorterat matavfall/år in i Stockholm. 35%-målet motsvarar ca 32 000 ton/år. Det bedöms att cirka 50-60% av denna mängd kan samlas in från restauranger. Resten måste komma från hushåll. Generellt sett är kvaliteten på restaurangavfall bättre. Avfallet är mera homogent, lättare att kontrollera och kvalitetssäkra. Stockholm Vatten anser därför att rötning av matavfall i större skala bör ske successivt och påbörjas med restaurangavfall.

Utbyggnad av insamlingssystem för hushåll kommer att ta avsevärd tid. Det är viktigt att insamlingen kan ske i takt med människors förändrade handlingsmönster, tilltro till systemet, dess robusthet och möjligheterna att använda restprodukter.

Teoretiskt sett, med hänsyn till enbart befintliga rötningssystem, kan Stockholm Vatten, efter större processförändringar, röta allt matavfall som finns i Stockholm. Hur mycket som de facto kommer att kunna rötas på sikt beror dock på hur mycket material med rätt kvalitet som kan samlas in i Stockholm. Det insamlade materialet måste dessutom vara pumpbart för att kunna rötas vid Stockolm Vattens anläggningar.

Inom stadens verksamheter är de främst de större tillagningsköken som kan komma upp i sådana volymer att hämtning av matavfall kan vara ekonomiskt och transportmässigt motiverad. Från stadsdelsnämnderna finns det delade uppfattningar om insamling av matavfall från hushåll. Man pekar på att det blir svårt att upprätta fungerande insamlingssystem för matavfall från hushållen och att ansvarsfrågan rörande felsortering och renlighet blir svårhanterlig.

Möjligheten för hushåll och verksamheter att använda sig av avfallskvarnar där matavfallet transporteras via befintligt avloppssystem för att sedan användas för rötning och biogasproduktion bör utvecklas. Det skulle förbättra arbetsmiljön och minska transporter i staden.

Fastighetsägarna Stockholm anger att matavfall endast bör insamlas från kommersiell verksamhet och inte från hushåll. Inför separering och insamling av komposterbart material för hushåll i flerbostadshus krävs utöver nuvarande utrymmen ytterligare yta och installationer. Att tvingas tillskapa sådana utrymmen skulle innebära nya åligganden för fastighetsägare. Med insamling av matavfall följer dessutom nya problem i form av råttor och andra hygieniska olägenheter.

Förvaltningens kommentar

Renhållningsnämnden har prioriterat arbetet med att samla in utsorterat matavfall från såväl livsmedelslokaler som hushåll. Nämnden har även erhållit medel från Miljömiljarden för att undersöka vilka tekniska lösningar som är möjliga för att underlätta och utöka insamlingen.

Delmål 3.5 Andel grovavfall som går till deponi skall minska med 10 procent

Remissinstansernas synpunkter

Några förvaltningar anger att de enligt förslaget inte har något ansvar för måluppfyllelsen. Andra skriver att de berörs i egenskap av avfallsinnehavare och efterlyser en för staden gemensam vägledning i hur detta mål kan uppnås. Även stadens egna verksamheter behöver förbättra sorteringen av sitt grovavfall. Det är nödvändigt med mer detaljerad information till avfallsinnehavaren om hur grovavfall ska sorteras. För många är det inte självklart vad som är brännbart och icke brännbart samt vad som är miljöskadligt.

Det behövs fler incitament för omhändertagande av grovavfall än priset, eftersom den ökade kostnaden för grovavfall dessvärre medfört en ökad illegal tippning.

”Tjuvtipparna” uppstår troligen dels på grund av bristande information om var grovavfallet kan lämnas, dels på ”svarta” byggföretag, som inte vill visa upp sig offentligt. Staden behöver ta ett samlat grepp för att stävja uppkomsten av sådana tjuvtippar.

Avfallshanteringen tenderar att flytta ut på gatan när små företag och andra mindre brukare inte får tillgång till avfalls- och sorteringsutrymmen i fastigheten där de hyr sin lokal. En remissinstans vill framhålla vikten av att det i föreskrifter finns stöd för att dessa grupper har tillgång till avfallsutrymmen där även grovavfall kan lämnas.

Enligt EU:s avfallshierarki ska återanvändning tillämpas i första hand. Vid återvinningscentraler slängs många gånger till synes felfria produkter. För att främja återanvändningen föreslår en remissinstans att man prövar att avsätta en yta i anslutning till återvinningscentralen för kasserade produkter som möbler mm.

Grovavfall har idag, beroende på ny lagstiftning och förbränningskapacitet, väsentligt lägre andel som deponeras. Ett nytt nuvärde bör upprättas. Krav på återvinningsnivå bör också upprättas vid upphandling av sorterings- och behandlingsanläggning för grovavfall och trädgårdsavfall.

Förvaltningens kommentar

Generellt minskar deponeringen av avfall genom att sortering ökar och att krav ställs på avlämnat avfall vid deponier. Förvaltningen konstaterar att utifrån de uppgifter som erhållits från upphandlade grovavfallsentreprenörer krävs ytterligare insatser för att minska deponeringen. Det ställer krav på renhållningsnämnden att vid upphandling av entreprenörer ange de kriterier som erfordras för att nå en minskad deponering av avfall.

Avsnitt B.2.6

Mål 4 Stockholms avfallshantering skall präglas av god tillgänglighet

Remissinstansernas synpunkter

SÖRAB förtydligar med att systemen måste finnas när man informerar. Funktionalitet är fundamentalt. Det är viktigt att staden prioriterar utbyggnad av Återvinningscentraler och att systemen för insamling av farligt avfall byggs ut så de uppfattas som bekväma för invånarna. Detta kommer innan en utbyggnad av fastighetsnära insamling av förpackningar enligt vår mening.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen delar denna synpunkt att funktionalitet är fundamentalt, men såväl återvinningscentraler som olika lättillgängliga insamlingsystem för producentansvarsavfall krävs.

Delmål 4.1 Öka kunskapen om avfallshantering samt stärka förtroendet för systemet

Remissinstansernas synpunkter

Staden bör gemensamt ta fram informationsunderlag och samordna informationsinsatserna. Förutsättningen för att stärka förtroendet är också att ett utvecklingsarbete fortsätter för att förbättra insamlingsystemen. Det gäller också att vara lyhörd för synpunkter och förslag från boende och verksamma i staden. Det behövs mer praktisk hjälp till fastighetsägare för att få en fungerande källsortering. Förstärk informationen om bl.a. källsortering dels genom praktiska projekt och dels genom användandet av andra språk än svenska.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen delar synpunkten om att det krävs samordning av stadens synsätt och information.

Delmål 4.2 Hushåll och verksamheter skall erbjudas goda möjligheter att lämna ifrån sig sina förpackningar och tidningar

Remissinstansernas synpunkter

Stadsbyggnadskontoret anser att planen bör ange som mål att olika insamlingsystem bör bli ekonomiskt likvärdiga för producenterna. Idag betalar t ex producenterna ingen avgift för markupplåtelsen av insamlingsbehållare på allmän plats. Dessutom hämtar producenterna sitt insamlade material på allmän plats medan de kräver betalning för hämtning av samma material i fastigheter.

Vidare anses att det är viktigt att planen anger att avfallssystem ska vara tillgängliga och användbara för funktionshindrade och äldre. Förslag till kommunövergripande riktlinjer för hushållens avfallshantering med tillgänglighet och användbarhet som ett delmål är under utarbetande av en förvaltningsövergripande arbetsgrupp.

Ett förtydligande önskas om man med begreppet aktörer, i detta sammanhang, avser de delansvariga på denna punkt

Återvinningsstationernas antal och kapacitet måste öka. Ansvar och skötsel måste förtydligas. Platserna måste göras trevliga med öppna spaljéer, planteringar, belysning och dylikt och bättre anpassas till stadsmiljön.

I övrigt redovisar främst stadsdelsnämnderna problematiken med utplacerade återvinningsstationer på allmän plats då det förekommer konkurrens om mark tillgång.

Det finns stora problem då flera återvinningsstationer på allmän plats tas bort pga husbyggnadsprojekt. Detta leder till stor frustration hos boende i området som får lång väg att gå för att ta sig till närmaste återvinningsstation.

Förvaltningen efterlyser en tydligare ansvarsfördelning mellan hyrestagare och hyresvärd internt i staden. Det råder idag ofta skilda meningar om vem som ska ta kostnader för nödvändiga projekteringar och ombyggnader av avfallsrum och hämtningsvägar mm för att

kunna uppfylla dagen krav på utsortering av förpackningar och tidningar. Ett förtydligande önskas gällande kommunala fastighetsbolags ansvar att förse den kommunala verksamheten med pedagogiskt och lättillgängliga insamlingsplatser.

När det gäller insamlingssystemen på fastigheten behövs såväl incitament för fastighetsinnehavaren som teknik- och produktutveckling.

Producenterna och kommun ska samråda om vad som anses vara lämpliga insamlingssystem. Fastighetsägarna är inte en part i dessa diskussioner, men får ta hela kostnaden för att tillhandahålla ett källsorteringssystem för hyresgästerna.

Avfallshanteringen tenderar att flytta ut på gatan när små företag och andra mindre brukare inte får tillgång till avfalls- och sorteringsutrymmen i fastigheten där de hyr sin lokal. Det är viktigt att det i föreskrifter finns stöd för att dessa grupper har tillgång till avfallsutrymmen där även tidningar och förpackningar kan lämnas.

Svensk Handel finns representerat i alla materialbolag och arbetar med avfallsfrågorna centralt. Stockholm har länge haft renhet som sitt signum och det gäller att bibehålla och förstärka detta intryck. Antalet återvinningsstationer måste utökas och utformningen utvecklas och göras nedsänkbara. För handeln är den fysiska miljön viktig och skräpiga stationer med överfyllda sopkärl bör byggas bort.

Förvaltningens kommentar

Stadens ambition är att insamlingssystem för hushållen och andra användare av förpackningar och tidningar skall anordnas på ett för dem lättillgängligt sätt och ge god service. Beträffande hushållens producentansvarsavfall har staden större möjligheter att ställa krav på genom samråd och avtal med materialbolagen. Det krävs även bättre möjligheter för verksamheter att lämna sina förpackningar och tidningar. En bra insamlingssystem minskar även belastningen av producentansvarsavfall i hushållsavfallet.

Delmål 4.3   Minst 50 procent av stadens flerbostadshushåll skall ha tillgång till fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar

Remissinstansernas synpunkter

Brandförsvaret poängterar att tillgänglighet för brandförsvarets fordon och utrustning samt att utrymning och brandspridning inte får försämrats i urvalsprocessen av lämpliga platser för placering av avfallskärl.

Stadsbyggnadsnämnden anger att för att nå delmålet krävs, enligt förslaget, ett utökat krav för producenter att medverka till fastighetsnära insamling, en utvecklad differentierad renhållningsavgift samt retroaktiva krav i plan- och bygglagstiftningen. Regeringen ansvarar för de lagändringar som krävs för att få till stånd såväl utökade krav på producenterna som retroaktiva krav i plan- och bygglagstiftningen. Som övriga ansvariga för att delmålet nås anges producenterna, fastighetsinnehavarna, renhållningsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, fastighets- och saluhållsnämnden samt gatu- och fastighetsnämnden (numera marknämnden och trafiknämnden). Stadsbyggnadskontoret är positivt till planens strävan att förbättra källsorteringssystemet för hushållens producentansvarsmaterial genom att i större utsträckning åstadkomma fastighetsvisa eller fastighetsnära lösningar och därmed minska antalet störande och förfulande källsorteringsstationer från stadens gator och offentliga platser.

I samband med att avtalet löper ut år 2006, bör staden i nya förhandlingar eftersträva att de ansvariga producenterna i högre grad än hittills söker åstadkomma fastighetsvisa lösningar. För att en sådan förhandlingsinriktning ska bli framgångsrik torde bl. a. krävas att producenterna blir skyldiga att tillhandahålla insamlingssystem med en tillräckligt hög servicenivå. Från stadens sida skulle fastighetsvisa lösningar också kunna främjas om stadens tidigare nämnda gratisupplåtelse på offentlig plats avgiftsbeläggs.

En arbetsgrupp (SAMSA) med representanter från renhållningsförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, miljöförvaltningen, markkontoret och trafikkontoret har sedan hösten 2003 arbetat med att ta fram riktlinjer för stadens hantering av frågor om utrymmen för hushållens avfallshantering och källsortering. Arbetsgruppen har också ett samarbete med Arbetsmiljöverket för att bevaka arbetsmiljöfrågorna. Arbetsgruppen avser att före sommaren skicka ut ett förslag till riktlinjer för hushållens avfallshantering på remiss till berörda parter.

Vid ny bebyggelse eller kraftig ombyggnad ställer stadsbyggnadskontoret enligt ”Boverkets byggregler” krav på källsorteringsutrymme.

Det stora problemet är emellertid befintlig bebyggelse. När det gäller eventuell skärpt lagstiftning för att kunna införa retroaktiva krav på källsortering i befintlig bebyggelse har PBL-utredningen ännu inte offentliggjort några förslag till hur det ska göras möjligt att få producenter/fastighetsägare att inrätta källsorteringsutrymmen i eller i anslutning till befintlig bebyggelse.

Om de formella och ekonomiska förutsättningarna för fastighetsnära källsortering inte löses tillfredsställande befarar markkontoret att det kommer att bli mycket svårt eller omöjligt att nå delmålet.

Markkontoret tillstyrker förslaget att hushållsavfallstaxan utformas så att den stimulerar utbyggnad av det fastighetsvisa hämtningssystemet för källsorteringsmaterial. Kanske skulle en rabatt införas till de abonnenter av hushållsavfallshämtning som installerar materialinsamlingsbehållare etc. på fastigheten.

Såväl Kungsholmens som Norrmalms sdn pekar på svårigheterna att delmålet kan bli svårt att uppnå. Det finns många fastigheter i stenstaden där det inte finns utrymmen som är lämpliga för insamling av förpackningar och tidningar. Det är viktigt att den fastighetsnära insamlingen utvecklas för att minska trycket på befintliga återvinningsstationer, vilka är underdimensionerade. För att uppnå målet måste ett tillräckligt stort ombyggnadsstöd finnas så att även Fastighetsägarföreningen blir positiv till att införa fastighetsnära källsortering. Samtidigt är det viktigt att inte insamlingen av grovavfall och elavfall tas bort till fördel för förpackningsinsamling.

Renhållningsavgiften måste vara starkt differentierad för att frågan ska bli tillräckligt intressant för fastighetsinnehavaren. En lägre taxa för dem som sorterar ut förpackningar, grovavfall och elavfall i fastigheten borde vara en självklarhet.

Fastighetsägarna lämnar följande synpunkter: Här påstås att fastighetsinnehavarna är ansvariga för att delmål rörande fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar skall nås. Fastighetsägare har inget sådant ansvar för miljömål. Det har producenterna enligt lag. Fastighetsägare har inte heller något ansvar för insamling av förpackningar och tidningar vilket kommunen torde vara väl medveten om. Föreningen

finner det anmärkningsvärt att avfallsplanen förses med sådana vilseledande påståenden.

Producenterna genom materialbolagen, kommunen genom renhållningsnämnden och stadsbyggnadsnämnden samt inte minst samtliga stadsdelsnämnder är ansvariga för att effektiva system för insamling av förpackningar och tidningar skapas. Det är rimligt att kräva att producenter och kommuner samordnar sin planering så att kommunens invånare har tillgång till ett acceptabelt publikt system.

Föreningen kräver att det offentliga systemet permanentas och byggs ut till ca 700 permanenta återvinningsstationer. Varje station ska ha en fördubblad volym jämfört med dagens. Vid utbyggnaden av det publika systemet kan producenterna givetvis även hyra eller arrendera privat mark eller byggnad.

Fastighetsnära insamling – dvs med kommunens terminologi insamling i flerbostadshus – kan endast genomföras där fysiska och ekonomiska möjligheter finns. Föreningen motsätter sig bestämt delmål 4.3. I det uppsatta målet finns ett inslag av brist på respekt för regelsystemet, eftersom det kräver att fastighetsägare ska bygga om sina fastigheter eller på annat sätt ta över producentansvaret. Ett system för insamling av producentansvarsavfall som bygger på tvångsinsatser mot fastighetsägare är inte acceptabelt och skadar en seriös diskussion om ett framtida miljöanpassat avfallssystem.

Förvaltningens kommentar

I flera statliga utredningar som genomförts ges indikationer om att den fastighetsnära insamlingen av producentansvarsavfall bör öka. Investeringsstödet för ombyggnad för källsortering är ett sådant exempel. Förvaltningen är väl medveten om att det föreligger stora problem att tillskapa utrymmen och platser i fastigheter, speciellt i stenstaden, för insamling av källsorterat producentansvarsavfall, men detta i sig är inget hinder för att i de fastigheter där sådan möjlighet finns att fastighetsnära insamling anordnas.

Delmål 4.4 Under planperioden skall fem återvinningscentraler uppföras

Remissinstansernas synpunkter

Remissinstanserna är positiva till att fler återvinningscentraler vidareutvecklas och uppförs. Såväl markkontoret som stadsdelsnämnder anger att de välvilligt medverkar till att finna lämpliga lösningar.

Förvaltningens kommentar

För att få till stånd ytterligare återvinningscentraler och olika system för dessa är det av yttersta vikt att medverka från övriga intressenter finns vilket underlättar genomförandet.

Del C. NULÄGESBESKRIVNING

C.2 Ansvarsfördelning

C.2.3.2 Verksamheter

Remissinstansernas synpunkter

Fastighetsägarna Stockholm anger att hyra ut lägenheter till hushåll är ingen verksamhet i lagens mening. Det är hushållen som har ansvaret för hushållssoporna, inte fastighetsägarna. Det finns inga bestämmelser som motsäger detta och inte heller i avtalen med hyresgästerna tar fastighetsägaren på sig ett sådant ansvar. Här försöker kommunen emellertid – utan att nämna fastighetsägarna – konstruera ett

”verksamhetsansvar” för fastighetsägare vad gäller hushållssopor. Avsnittet kan inte godtas eftersom det inte står i överensstämmelse med gällande rätt.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen pekar här på ansvar för verksamhetsutövare att bl.a. lämna det hushållsavfall och därmed jämförligt avfall som uppkommer i verksamheten att det skall lämnas till kommunens insamlingsystem.

C.3 Avfallsmängder och flöden

C.3.1.3 Grovavfall

Remissinstansernas synpunkter

Fastighetsägarna anger att ”Här tas det för givet att fastighetsägaren skall ta emot grovavfall trots att det inte finns en sådan legal skyldighet. Detta korresponderar med renhållningsordningens 13 §. Visserligen är fastighetsägare med nyare hus skyldiga att inrätta grovsoprum men flertalet fastigheter är äldre än från 1978, då bestämmelser härom infördes.”

Förvaltningens kommentar

Avsnittet har till syfte att redovisa avfallsmängder och flöden. Bestämmelser om hur avfallet skall hanteras återfinns i föreskriftsdelen i renhållningsordningen.

C.3.1.4 Hushållens farliga avfall. Kyl- och frysmöbler

Remissinstansernas synpunkter

Trafiknämnden anger att efter 14 aug 2005 har producenterna övertagit ansvaret från kommunen att borttransportera avfall som utgörs av kasserade kylar och fryser. Här ser kontoret en risk att aktuella produkter ställs ut och blir stående på stadens gångbanor och gator.

Förvaltningens kommentar

Producentansvar för elektriska och elektriska elektroniska produkter inträder den 13 augusti 2005. I och med detta omfattas kasserade kyl och frysmöbler av producentansvaret. Producenten skall tillhandahålla insamlingsystem för sådant avfall.

C.3.1.5 Hushållens överblivna läkemedel

Remissinstansernas synpunkter

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anger att: Här bör det nämnas att vissa former av överblivna läkemedel klassas som farligt avfall såsom cytotoxiska läkemedel och cytostatika (EWC 20 01 31).

Förvaltningens kommentar.

Förslaget kompletteras med att läkemedel som uppkommer i hushåll och som består av cytostatika skall lämnas till kommunens insamlingsystem, d.v.s bemannade miljöstationer.

C.6 Nedlagda avfallsupplag i Stockholm

Remissinstansernas synpunkter

Miljö- och hälsoskyddsnämnden redovisar: Upplaget i Skrubba ligger i ett åsområde. Det togs emot annat avfall än schaktmassor. Det är dock osäkert om allt deponerades av det som togs emot. En nyligen gjord undersökning tyder på att området är förorenat. Då provtagningen var ytlig är det lite för tidigt att dra säkra slutsatser. Området är under utredning. Medel har sökts ur miljömiljarden.

Beträffande Lövsta föreslår miljö- och hälsoskyddsnämnden redaktionella ändringar samt lämnar följande kommentar: Under avsnittet om Lövsta omnämns att omfattande markföroreningar gör delar av området olämpligt att bebygga. Det har gjorts en markundersökning (år 2000) som bekräftar att området är mycket förorenat dock är det möjligt att sanera men naturligtvis då till höga kostnader. Däremot kan det ju vara olämpligt av andra tex geotekniska skäl att bygga på själva tipparna. Kontrollprogrammet för Lövsta är inte fastställt. Åtgärderna som gjordes främst år 1999 består i täckning av västra tippen. Åtgärdsförslag vad gäller östra och norra tipparna kommer att tas fram under år 2005.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen uppdaterar förslaget till Avfallsplan enligt ovan.

Generella synpunkter på avfallsplanen

Avfallsstrategi

Remissinstansernas synpunkter

Miljö- och hälsoskyddsnämnden m fl har påtalat att planen bör inledas med en kort problembeskrivning för att öka förståelsen för avfallsfrågorna i Stockholm och vilka frågor som är mest angelägna att åtgärda. Nämnden anger vidare att förslaget saknar en avfallsstrategi för Stockholms stad. En kommunal strategi för avfall, kopplar ihop och tydliggör avfallsplanens vision med planens mål, redogör för på vilket sätt uppföljningen ska ske samt vilka styrmedel och övriga åtgärder som kan krävas. Strategin ska visa kommunens ambitioner på avfallsområdet och ange riktningen för prioriteringar. Vidare ska en strategi ange nivåerna för avfallsplanens mål. En avfallsstrategi är viktig för att nå uppsatta mål i avfallsplanen.

Det saknas även en klar återkoppling till de nationella miljömålen och Stockholm stads miljöprogram. Både avfallsplanen och miljöprogrammet skulle stärkas av att samordnas bättre. Idag skiljer sig målen och nyckeltalen mellan de två åt vilket är förvirrande.

Målen är svårbedömda då det inte finns konkreta förslag på åtgärder för hur målen ska nås utan då dessa ska presenteras i avfallsinnehavarens och andra aktörers verksamhetsprogram.

Förvaltningens kommentar

Enligt uppdraget för att arbeta fram ett förslag till ny avfallsplan ingick att den ska utgå från det av kommunfullmäktige antagna miljöprogrammet, kommunfullmäktiges och renhållningsnämndens uppdrag, de nationella miljö kvalitetsmålen, EU:s direktiv inom avfallsområdet samt kommande förändringar inom lagstiftningen mm.

Kommunfullmäktige och renhållningsnämnden har uttalat ett antal prioriterade områden för utvecklingen av Stockholms avfallshantering. Dessa är bl.a. utbyggnad av antalet återvinningscentraler och återvinningsstationer, utökning av biologisk behandling av matavfall, förbättrad insamling av hushållens farliga avfall och vidareutveckling av den fastighetsnära insamlingen.

I den dagliga verksamheter beslutar Renhållningsnämnden om strategier för hantering av olika avfallsslag och utformning och etablering av insamlingssystem. Som exempel kan anges hantering av matavfall, hantering av farligt avfall från hushåll etablering återvinningscentraler.

Den nulägesbeskrivning som återges i del C samt Mål och lagstiftning inom avfallsområdet, del D, utgör i det väsentligaste underlaget för de mål som har formulerats.

Effektivisering och utveckling av stadens avfallshanteringssystem

Remissinstansernas synpunkter

Stadens avfallshanteringssystem behöver effektiviseras, både avseende den tekniktillgång som faktiskt finns och avseende stadens förväntade växande, vilket leder till ökande mängder avfall. Remissinstanserna har vidare framfört att avfallsplanen borde lägga mera fokus på utveckling som leder till enklare och billigare hantering av såväl hushålls- som verksamhetsavfall. System som minskar transporter samt skapar en bättre arbetsmiljö och kan bidra till ett ekologiskt hållbart Stockholm. Val av metod för avfallshantering kräver som regel betydande investeringar.

Fler åtgärder av det nytänkande slaget önskas liksom ett bättre samarbete mellan olika avfallsaktörer och myndigheter kommer till stånd.

Kostnaderna för planerade åtgärder är dåligt belysta i planen. Även miljökonsekvenserna bör vara tydligare belysta, så att man kan se varför ett visst mål valts.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen delar remissinstansernas uppfattning att det krävs en stabil avfallsplanering som indikerar val av metoder för insamling liksom val av behandlingssystem. Detta är inte minst viktigt i de fall betydande investeringar krävs för avfallshanteringen. Det kommunala ansvaret för hantering av hushållsavfall och därmed jämförligt avfall regleras i miljöbalken och följdförfattningar samt det uppdrag som Kommunfullmäktige har givit Renhållningsnämnden. Detta innebär till stor del att den utveckling som erfordras liksom investeringar svarar externa aktörer för.

Tydligare fokus på energiåtervinning när kostnader för materialåtervinning inte uppvägs av miljövinster

Remissinstansernas synpunkter

Genom att producera el och fjärrvärme av utsorterat brännbart avfall kan stora mängder energi och naturresurser sparas. Fastighetsägarna förespråkar ett tydligare fokus på energiåtervinning när kostnader för materialåtervinning inte uppvägs av miljövinster. När man gör en sådan beräkning måste man bl. a. beakta resursbehovet i form av den yta som behöver tas i anspråk vid insamlingen. Kartong och hårdplast bör därför kunna utgöra en naturlig del av brännbara grovavfallet och nyttjas för energiutvinning.

Kravet på hushållen att sortera brännbart och icke brännbart material leder till ett beroende av den enskildes förmåga att sortera rätt. Vår bedömning är att entreprenörerna har en bättre förmåga att sortera i de fraktioner som miljömässigt är riktiga. De har dessutom det

ekonomiska incitamentet att utsortera material i flera fraktioner än som är möjligt i fastigheterna. Idag utsorteras all metall beroende på att marknaden för metall är överhettad. Sorteringsansvar för den som har ekonomiska incitament är effektivare än ett ansvar som bygger på hushållens goda vilja. Hushållen måste emellertid förstå hur systemen är uppbyggda och kunna se sambanden.

Flera remissinstanser skriver att Högdalenverket snart har nått taket för sin förbränningskapacitet vilket gör att en utökad källsortering och materialåtervinning för närvarande är den enda möjligheten för staden att ta hand om ökade avfallsmängder.

Förvaltningens kommentar

Med utgångspunkt från EU:s avfallshierarki och de producentansvar som införts för vissa avfallsslag konstaterar förvaltningen att man för närvarande klarlagt hur olika avfallsslag ska hanteras. Utöver producentansvar för bl.a. förpackningar och tidningar har även redovisats i de Svenska miljömålen att matavfall ska nyttiggöras genom annan behandling än energiåtervinning. För att avfallsinnehavare ska sortera avfall och lämna till de insamlingssystem som finns tillgängliga krävs dels möjligheten att lämna avfallet och inte minst information om och varför avfallet skall hanteras på ett visst sätt.

Berörande Högdalenverkes kapacitet har Renhållningsnämnden liksom andra avfallslämnare avtal med AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad. Ändrade avfallsmängder för staden kan tas om hand i Högdalenverket genom ändrade avtalsförhållanden för Högdalenverket.

Renhållningstaxan

Remissinstansernas synpunkter

Flera remissinstanser har uttryckt att det är positivt att renhållningstaxan är differentierad, men taxsystemen bör också anpassas så att det blir ekonomiskt försvarbart för exempelvis fastighetsägare att införa källsortering. Det samma gäller för företag och verksamheter.

Ekonomiskt incitament i form av differentierad taxa är ett effektivt sätt att stimulera till ökad källsortering. En progressiv differentiering av taxan är nödvändig för att påskynda utvecklingen mot en mer hållbar avfallshantering.

Renhållningsförvaltningen bör skapa bättre förutsättningar för verksamheterna att ta sitt ansvar bland annat genom att ta fram och erbjuda enkla och billiga system

Förvaltningens kommentar

I förvaltningens uppdrag att ta fram förslag till renhållningstaxa för hushållsavfall och därmed jämförligt avfall ingår att aktivt arbeta för att differentiera taxan så att bl.a. sortering av avfall stimuleras.

Samsyn i bestämmelser

Remissinstansernas synpunkter

Samsyn i bestämmelser

Svenska Bostäder påtalar vikten av riktlinjer anpassade för en långsiktig planering av miljö- och avfallsfrågorna. Eftersom ändringar i riktlinjer och krav ofta kan medföra långsiktiga investeringar, måste dessa riktlinjer och krav tas fram i samsyn med andra intressenter. Vad har t ex kravet på införande av fastighetsnära källsortering (enligt stadens definition inom

fastigheten) för konsekvenser för arbetsmiljöfrågorna? Hur ska staden och producenterna ta sitt ansvar i områden där införandet av fastighetsnära källsortering blir för kostsamt? Det skulle vara önskvärt med tydligare direktiv för vad som gäller när olika intressen krockar. Detta gör det mycket kostsamt och tidskrävande att genomföra förändringar enligt stadens önskemål.

Riktlinjer vid nybyggnation, ombyggnation samt lösningar för befintliga hus efterlyses

Då Stockholm stad står inför en tid med många nybyggnationer så saknas tydliga riktlinjer för hur staden vill se framtida avfallshantering i dessa byggnader. Här har staden en möjlighet till påverkan, staden borde tydligare ta tillvara denna chans att redan från början skapa ett hållbart avfallssystem. Det innebär att nybyggen och ombyggnader av hus behöver planeras så att detta blir möjligt. När det gäller befintliga hus bör en sådan lösning stimuleras. För de fall där detta visar sig genomförbart behövs källsorteringsställen på rimliga avstånd för de boende.

Ta hänsyn till personer med funktionsnedsättningar i samband med avfallsfrågor.

Både fastighetsnära källsortering, återvinningsstationer och återvinningscentraler måste vara tillgängliga för människor med funktionshinder.

Handikapprådet skulle gärna se att renhållningsförvaltningen får i uppdrag att utreda lösningar för personer med funktionsnedsättningar och deras avlämnande av fraktioner till renhållningen. I nuläget saknas tillräcklig kunskap om vilken omfattning problemen vid avlämning och insamling har för personer med funktionsnedsättningar.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen delar uppfattningen att det krävs en samsyn vad avser avfallshandlingen inom olika sektorer. Detta är speciellt viktigt att en långsiktig avfallsplanering redovisas och där avfallshandlingen kan komma att kräva investeringar. Det kan avse såväl investeringar i enskilda fastigheter som investering för insamlingsystem och behandlingsanläggningar för olika avfallsslag.

Förvaltningen anser att det krävs fortsatt arbete med att utreda och samordna avfallsfrågor. Förvaltningen arbetar därför med stadens övriga intressenter för att sammanställa och samordna stadens beslut, råd och riktlinjer i frågor som rör främst avfallshandling vid byggandet. I detta arbete ingår även att tillgodose tillgänglighet för funktionshindrade.

Nedskräpning av det offentliga rummet

Remissinstansernas synpunkter

Nedskräpningen i det offentliga rummet, speciellt i innerstaden och under sommarhalvåret, har ökat väsentligt och som dels skapar otrivsel, dels ger en sämre bild av Stockholm än vad staden förtjänar. För människor som bor i staden liksom för tillfälliga besökare är renhållningen ett signum för en attraktiv stad.

Nedskräpningen föranleds av att återvinningsstationer nyttjas felaktigt. Det är betydelsefullt att sorteringsanläggningar hålls fräscha så att människor uppfattar verksamheten som positiv.

Tjuvtippning

Ett annat problem är s.k. tjuvtippning. Andra kommer utifrån och dumpar sitt avfall vid de miljöstugor som finns runt om i stadsdelen. Avfallet är oftast osorterat och i vissa fall farligt. Detta innebär ökade kostnader, dels för stadsdelsförvaltningen och dels för fastighetsägarna. Här behövs det därför samordnade insatser av informationsmässig och repressiv karaktär.

Verksamhetsavfall

Det är svårt för mindre verksamheter och företag att reda ut vad som gäller på avfallsområdet allmänt vad gäller alla avfallslag. Oftast är det mycket krångligt och dyrt att hantera sitt avfall på rätt sätt vilket gör att intresset lätt svalnar. Verksamhetsavfall kräver ett system som täcker både producentansvarsavfall och annat grövre avfall. Små verksamhetsutövare utnyttjar ibland återvinningsstationerna för att bli av med sitt avfall hellre än att skaffa egna avtal om hämtning med entreprenörer. Det leder till nedskräpning på fastighetsmark och vid återvinningsstationer och stort missnöje bland boende i området. Renhållningsförvaltningen bör därför skapa bättre förutsättningar för verksamheterna att ta sitt ansvar bland annat genom att ta fram och erbjuda enkla och billiga system.

Ett delmål bör kompletteras med att även verksamheter bör erbjudas goda möjligheter att lämna ifrån sig farligt avfall.

Förvaltningens kommentar

Nerskräpningen av det offentliga rummet beror till en stor del av att återvinningsstationer inte sköts i den omfattning som krävs, men även av att allmänheten och verksamheter lämnar sådant avfall vid återvinningsstationerna som inte hör hemma där. Ändrade livsstilsförhållanden, ”snabbmat på stan” medför att nerskräpningen ökar. I det senare fallet faller det ett ansvar förutom på avfallsinnehavaren även på stadsdelsnämnderna att underlätta för möjligheterna att lämna avfallet på ett godtagbart sätt.

Verksamhetsutövaren har en skyldighet att svara för hanteringen av det avfall som uppkommer inom verksamheten och att detta avfall omhändertas på ett miljömässigt korrekt sätt. För det avfall som jämföras med hushållsavfall har kommunen ett insamlings ansvar för.